Koronowo [1]

Wysłane przez admin w ndz., 2016-04-10 22:40
Opis:

Miasto nad Brdą, leżące na północ od Bydgoszczy, o powierzchni 28 km2, zamieszkałe przez niecałe 11 tysięcy mieszkańców. Wczesnośredniowieczną osadę pomorską przyłączono w XII wieku do kujawskiej kasztelanii wyszogrodzkiej. Do 1348 r. jest wymieniana pod nazwą Smeysze. Obecna nazwa miasta pochodzi od łacińskiej nazwy klasztoru „Corona Mariae", który został tu przeniesiony około 1290 r. z położonego 8 km na zachód Byszewa. Od tego momentu konwent Cystersów zaczął skupywać okoliczne dobra ziemskie, gromadząc tym samym własną posiadłość; z 12 wsi w końcu XIII wieku, majętność klasztor na wzrosła w ciągu stu lat do 40 osad. W efekcie zakon stał się jednym z największych ówczesnych właścicieli feudalnych w regionie. W 1368 r. król Kazimierz III Wielki zezwolił opatowi koronowskiemu ulokować miasto, co nastąpiło rok lub dwa lata później. W 1371 r. przywilej lokacyjny potwierdził Kazimierz książę Szczeciński i zezwolił na budowę mostu na Brdzie.

Podczas wielkiej wojny z Krzyżakami pod Koronowem stoczono w 1410 r. walną bitwę, zakończoną zwycięstwem Polaków – stąd upamiętniający to wydarzenie pomnik, znaj dujący się przy drodze z Bydgoszczy do Chojnic. Rok później odnowiono miastu przywilej lokacyjny. Podczas kolejnych wojen Królestwa Polskiego z ulokowanymi przez Konrada Mazowieckiego w Prusach zakonnikami miasto było kilkakrotnie doszczętnie niszczone. Złoty okres w dziejach Koronowa rozpoczyna się z końcem XV wieku. Miejscowość zarabiała wówczas na handlu drewnem i zbożem, garncarstwie oraz browarnictwie. W 1563 r. opat Adam Mirkowski odnowił przywilej lokacyjny i ufundował około połowy XVI wieku kościół oraz szpital Świętego Ducha. W XVII wieku rozpoczął się powolny upadek znaczenia miasta.

W 1772 r. Koronowo przyłączono do zaboru pruskiego, a w 1819 nastąpiła kasata zakonu; miejscowość uległa sekularyzacji. W 1832 r. rozebrano kościół i szpital Ducha Świętego; w tym też okresie nastąpił znaczący napływ ludności żydowskiej i niemieckiej – wzniesiono synagogę i ewangelicki zbór. W 1895 r. poprowadzono z Bydgoszczy do Koronowa kolej wąskotorową, a czternaście lat później standardową do Tucholi. Podczas okupacji w miejscowym więzieniu hitlerowcy przetrzymywali Polaków; w sumie zmarło w nim ponad 600 osób. Miasto od dawna stanowiło – z racji swego położenia – ważny punkt obronny, o czym świadczą zachowane do naszych czasów dwa grodziska: na Górze Łokietka i Górze św. Jana. Przetrwał także średniowieczny układ urbanistyczny z prostokątnym rynkiem.

Najcenniejszym zabytkiem Koronowa jest zespół pocysterski z końca XIII i pierwszej połowy XIV wieku, wzniesiony lub zaprojektowany prawdopodobnie przez mistrza Theodoricusa. Klasztor był kilkakrotnie niszczony przez Krzyżaków, co wymusiło jego odbudowę i rozbudowę w XV wieku; podobna sytuacja nastąpiła podczas wojen ze Szwecją w XVII wieku. W 1819 r. po kasacie zakonu budynki klasztorne przekształcono w więzienie i taką funkcję pełnią one do dziś. Wchodzący w skład zespołu kościół parafialny Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny jest okazałą bazyliką gotycką, częściowo przebudowaną w stylu barokowym, z licznymi kaplicami bocznymi. W nawach bocznych i prezbiterium

zachowały się oryginalne sklepienia gotyckie z początku XIV wieku; w pozostałych częściach korpusu budowla posiada sklepienia barokowe. Wśród bogatego wyposażenia barokowo-rokokowego z XVII i XVIII wieku zachowały się fragmenty odkrytych w 1963 r. polichromii gotyckich. W ogromnym ołtarzu głównym znajdują się dwa obrazy Bartłomieja Strobla: Powitanie Marii w Niebie przez Chrystusa (w górnej kondygnacji) oraz Wnie bowzięcie Marii ze świętymi (nad tabernakulum). Na uwagę zasługują również inne elementy wystroju świątyni: ciąg obrazów sztalugowych zdobiących nawę główną, rozbudowany prospekt organowy z drugiej połowy XVIII wieku, barokowa ambona oraz liczne ołtarze w kaplicach. Dawne zabudowania klasztorne i barokowy pałac opacki są niedostępne do zwiedzania ze względu na znajdujące się tam więzienie.

Drugim zabytkiem Koronowa jest wybudowany w pobliżu rynku gotycki, z elementami renesansowymi i barokowymi, kościół filialny św. Andrzeja, zbudowany w latach 1382-1396. Świątynia posiada wyposażenie barokowo-rokokowe. Na ogrodzonym placu przykościelnym stoją dwie figury: rokokowa Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej z XVIII wieku i neogotycka św. Józefa z 1890 r. Warto także zwrócić uwagę na XIX-wieczną zabudowę miasta, która w przejrzysty sposób pokazuje pierwotny, sięgający średniowiecza, układ urbanistyczny. Nad Brdą znajduje się też tak zwany „Diabelski Młyn” z połowy XIX wieku oraz wysoki stalowy most kolei wąskotorowej, który obecnie służy jako kładka dla pieszych z ciekawym widokiem na Brdę. Ponadto w mieście zachowała się synagoga z 1856 r. i cmentarz żydowski (kirkut) z około 30 macewami.

Współrzędne geograficzne:

---

adres strony: http://rejestracja.kujawsko-pomorskie.travel/pl/koronowo

Odnośniki
[1] http://rejestracja.kujawsko-pomorskie.travel/pl/koronowo